

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تعهد نامه اصالت پایان نامه

اینجناب مهدی بذلی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته در رشته الهیات و معارف اسلامی - فقه و مبانی حقوق اسلامی که در تاریخ ۱۳۹۵/۶/۱۳ از پایان نامه خود تحت عنوان ارتداد از منظر فریقین و حقوق موضوعه ایران با کسب نمره ۱۸ و درجه بسیارخوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم .

۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجناب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، کتاب ، مقاله و...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

۲) این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است .

۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب ، ثبت اختراع و... از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم .

۴) چنانچه در هر مقطعی زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجناب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت .

نام و نام خانوادگی

تاریخ و امضاء

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بیاری از خدایان جهان و امتقاد بر این که عالم محضر خداست و به پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در ادع تملای فرهنگ و تمدن بشری، ماد انبجیان و اصنام بیات علی واحدی دانشگاه آزاد اسلامی متهد می کردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخلی نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از حرکت ز پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تمهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بهکاران پژوهش.
- ۴- اصل منفعتی: تمهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن بهر چه سود و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تمهد به اجتناب از حرکت ز جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال بهجسرات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تمهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان و کشور و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تمهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از حرکت ز حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تمهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به بهکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برانیت: التزام به برانیت جویی از حرکت ز رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به مثابه های غیر علمی می آلائند.

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد صفادشت

دانشکده علوم انسانی، گروه فقه و حقوق

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش

فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان

ارتداد از منظر فریقین و حقوق موضوعه ایران

استاد راهنما

دکتر مهدی فلاح

استاد مشاور

دکتر حسن اسدی

نگارنده

مهدی بذلی

شهریور ۱۳۹۵

تاییدیه هیات داوران (تصویب نامه)

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد صفادشت

دانشکده علوم انسانی

با یاری خداوند متعال جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد آقای مهدی بذلی در رشته الهیات و معارف اسلامی - فقه و مبانی حقوق اسلامی با عنوان: ارتداد از منظر فریقین و حقوق موضوعه ایران با حضور اساتید راهنما، مشاور و هیات داوران در تاریخ ۱۳۹۵/۶/۱۳ ساعت ۹ صبح در محل سالن دفاع برگزار و با کسب نمره ۱۸ و درجه بسیارخوب مورد تصویب قرار گرفت.

۱-استاد راهنما: دکتر مهدی فلاح

۲-استاد مشاور: دکتر حسن اسدی

۳-استاد/استادان داور: دکتر محمد اسدی مهماندوست

۴-مدیر گروه آموزشی: دکتر مرتضی کیانپور

تشکر و قدردانی

سپاس بی کران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونمان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت و دین مبین اسلام را بر ما عنایت فرمود .

بدین وسیله از تمامی اساتید محترم و بزرگواری که در تهیه این رساله بنده را یاری نموده و با راهنمایی های دقیق و راهگشای خود مسیر نگارش و تکمیل پایان نامه را هموار نمودند نهایت سپاسگزاری و تقدیر و تشکر را دارم به ویژه از :

استاد گرانقدر دکتر مهدی فلاح که با راهنمایی های کار ساز و سازنده خود موجب شد تا مراتب تحصیلی و نیز پایان نامه درسی را به نحو احسن به اتمام برسانم .

همچنین از استاد گرانقدر دکتر حسن اسدی که در جهت مشاوره اینجانب زحمات زیادی را متقبل شدند.

همچنین از ریاست محترم دانشگاه جناب آقای دکتر شهرام سهیلی ، معاونت محترم آموزش جناب آقای دکتر حشمت الله پارسیان ، معاونت محترم پژوهش جناب آقای دکتر علیرضا عمو عابدینی ، رئیس محترم تحصیلات تکمیلی جناب آقای دکتر علیرضا لرک و و مدیر گروه محترم فقه و حقوق جناب آقای دکتر مرتضی کیان پور و سایر عزیزان بالاخص دوستان و همکلاسی های مهربان خود نهایت سپاسگزاری و تقدیر و تشکر را دارم.

ومن الله التوفیق و علیه التکلان

تقدیم به :

- همسر مهربانم که با متانت تمام و تشویق های خود مسیر راهیابی به مقاطع عالییه را برایم هموار نموده و در تمام طول تحصیل همراه و همگام من بوده است.
- فرزند عزیزم که همواره در مسیر زندگی خود با ایمان به خدا و پیروی از موازین اسلام و تلاش فراوان در جهت کسب معلومات قدم بر می دارد.
- استادان فرزانه و فرهیخته ای که در راه کسب علم و معرفت مرا یاری نمودند و در راه کسب دانش راهنمایم بودند .
- آنان که نفس خیرشان و دعای روح پرورشان بدرقه ی راهم بود.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۳.....	فصل اول : کلیات و مفاهیم ارتداد.....
۴.....	۱-۱ بخش اول : کلیات تحقیق.....
۴.....	۱-۱-۱ بیان مسئله.....
۴.....	۱-۱-۲ هدفهای تحقیق.....
۴.....	۱-۱-۳ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن.....
۵.....	۱-۱-۴ سوالات تحقیق.....
۵.....	۱-۱-۴-۱ سوالات اصلی.....
۵.....	۱-۱-۴-۲ سوالات فرعی.....
۵.....	۱-۱-۵ فرضیه ها.....
۶.....	۱-۱-۶ شیوه تحقیق.....
۶.....	۱-۱-۷ پیشینه تحقیق.....
۶.....	۱-۱-۸ ساختار تحقیق.....
۷.....	۲-۱ بخش دوم : مفهوم ارتداد در لغت و اصطلاح.....
۷.....	۱-۲-۱ گفتار اول : تعریف ارتداد.....
۷.....	۱-۲-۱-۱ ارتداد در لغت.....
۸.....	۱-۲-۱-۲ ارتداد در اصطلاح.....

- ۱-۲-۳-۱ کاربرد واژه ارتداد و مشتقات آن در قران ۹
- ۱-۲-۴-۱ کاربرد واژه ارتداد در روایات..... ۱۰
- ۱-۲-۲-۱ گفتار دوم : مفهوم محقون الدم ، مهدور الدم ۱۱
- ۱-۲-۲-۱ محقون الدم ۱۱
- ۱-۲-۲-۱ مهدور الدم ۱۱
- ۱-۲-۲-۱ مصادیق مهدور الدم ۱۲
- ۱-۳-۳-۱ بخش سوم :. بخش سوم : تاریخچه ارتداد ۱۲
- ۱-۳-۱ ارتداد در آئین یهود ۱۲
- ۱-۳-۲ ارتداد در آئین مسیحیت ۱۴
- ۱-۳-۳ ارتداد در آیین زرتشت ۱۵
- ۱-۳-۴ ارتداد اعراب پیش از اسلام ۱۶
- ۱-۳-۵ عدم حساسیت اعراب جاهلی به تغییر دین ۱۷
- ۱-۳-۶ بررسی پیشینه ارتداد در اسلام ۱۹
- ۱-۳-۷ تحلیل تاریخی جایگاه ارتداد در دوران اسلام و پس از اسلام ۲۰
- ۱-۳-۷-۱ ارتداد در دوران پیامبر اکرم(ص) ۲۰
- ۱-۳-۷-۲ ارتداد در دوران خلفای راشدین ۲۲
- ۱-۳-۷-۳ ارتداد در دوران معصومین(ع) ۲۳
- ۱-۴-۴-۱ بخش چهارم : انواع ارتداد در اسلام ۲۶
- ۱-۴-۱ انواع ارتداد در فقه امامیه ۲۶
- ۱-۴-۲ تعریف مرتدّ فطری ۳۱
- ۱-۴-۳ تعریف مرتدّ ملی ۳۱

- ۳۲..... ۴-۴-۱ مرتد فطری و ملی مطابق تعریف مشهور
- ۳۲..... ۵-۴-۱ انواع ارتداد در فقه اهل سنت
- ۳۳..... ۶-۴-۱ شرایط فقهی مرتد فطری و ملی
- ۳۴..... ۱-۶-۴-۱ اسلام و کفر قبل از بلوغ در صدق فطری و ملی
- ۳۶..... ۲-۶-۴-۱ تاثیر اسلام و کفر پدر و مادر در تعریف مرتد فطری و ملی
- ۳۷..... ۳-۶-۴-۱ مراد از ولادت بر اسلام یا فطرت
- ۳۸..... **فصل دوم: مستندات و مبانی ارتداد**
- ۳۹..... ۱-۲ بخش اول: آیات قرآن
- ۳۹..... ۱-۱-۲ گفتار نخست: ارتداد در آیات قرآن
- ۳۹..... ۱-۱-۱-۲ آیات در مذمت ارتداد
- ۳۹..... ۲-۱-۱-۲ آیات ناظر بر علل ارتداد
- ۴۰..... ۳-۱-۱-۲ آیات ناظر بر پذیرش توبه در ارتداد
- ۴۲..... ۴-۱-۱-۲ آیات ناظر بر عدم پذیرش توبه در ارتداد
- ۴۴..... ۵-۱-۱-۲ آیات ناظر بر وعده عذاب
- ۴۴..... ۲-۱-۲ گفتار دوم: مختصات آیات قرآنی ارتداد
- ۴۵..... ۱-۲-۱-۲ عدم اشاره به کیفر قتل
- ۴۶..... ۲-۲-۱-۲ توجه به معیار مصلحت در تحلیل جرایم
- ۴۶..... ۳-۲-۱-۲ توجه به امر تبیین و روشنگری در مفهوم ارتداد
- ۴۷..... ۲-۲ بخش دوم: ارتداد در روایات
- ۴۷..... ۱-۲-۲ گفتار اول: طبقه بندی روایات
- ۴۷..... ۱-۱-۲-۲ روایات دال بر تحقق ارتداد با رجوع از اسلام

- ۲-۱-۲-۲ روایات دال بر تحقق ارتداد با شک در اسلام..... ۴۷
- ۳-۱-۲-۲ روایات دال بر لزوم تحقق ارتداد به همراه جحد و انکار..... ۴۸
- ۲-۲-۲ گفتار دوم مختصات مبانی روایی ارتداد..... ۴۹
- ۱-۲-۲-۲ پذیرش کیفر قتل..... ۴۹
- ۲-۲-۲-۲ عدم اشاره روایات بر تقسیم بندی مرتد به ملی و فطری..... ۵۰
- ۳-۲-۲-۲ توجه به معیار انکار و عناد علاوه بر تغییر ظاهری..... ۵۱
- ۳-۲-۳ بخش سوم: ارتداد در دیدگاه فقهاء..... ۵۲
- فصل سوم: احکام و شرایط ارتداد..... ۵۳**
- ۱-۳-۱ بخش اول: شرایط تحقق ارتداد در اسلام..... ۵۴
- ۱-۱-۳-۱ گفتار اول: موجبات ارتداد..... ۵۴
- ۱-۱-۱-۳-۱ مبحث نخست: موجبات مطلقه ارتداد..... ۵۴
- ۱-۱-۱-۱-۳-۱ انکار توحید..... ۵۴
- ۲-۱-۱-۱-۳-۱ انکار نبوت پیامبر (ص)..... ۵۴
- ۲-۱-۱-۳-۱ مبحث دوم: موجبات نسبی ارتداد..... ۵۵
- ۱-۲-۱-۱-۳-۱ موجبات ناشی از انکار از اصول اساسی دین..... ۵۵
- ۱-۱-۲-۱-۱-۳-۱ انکار معاد..... ۵۵
- ۲-۱-۲-۱-۱-۳-۱ انکار ضروری دین..... ۵۷
- ۳-۱-۲-۱-۱-۳-۱ انکار ضروری مذهب..... ۵۸
- ۲-۲-۱-۱-۳-۱ موجبات ناشی از توهین به مقدسات..... ۵۹
- ۱-۲-۲-۱-۱-۳-۱ توهین به قرآن..... ۵۹
- ۲-۲-۲-۱-۱-۳-۱ توهین به پیامبر و ائمه معصومین (ع)..... ۵۹

- ۳-۱-۲ گفتار دوم : عوامل ارتداد ۶۰
- ۳-۱-۲-۱ انکار اصل دین ۶۰
- ۳-۱-۲-۲ انکار یکی از احکام ضروری و بدیهی دین اسلام ۶۰
- ۳-۱-۲-۳ انکار یکی از احکام قطعی ولی غیر ضروری اسلام ۶۱
- ۳-۱-۳ گفتار سوم : شرایط ارتداد ۶۱
- ۳-۱-۳-۱ شرایط ارتداد در قران ۶۲
- ۳-۱-۳-۲ گفتار چهارم : راه های اثبات ارتداد ۶۲
- ۳-۱-۴-۱ علم قاضی ۶۲
- ۳-۱-۴-۲ بینه ۶۳
- ۳-۱-۴-۳ اقرار ۶۵
- ۳-۲-۲ بخش دوم : توبه و استتابة مرتد ۶۵
- ۳-۲-۱-۲ گفتار اول : توبه مرتد ۶۵
- ۳-۲-۲-۲ گفتار دوم : استتابة از دیدگاه امامیه و اهل سنت ۶۹
- ۳-۲-۲-۱ دیدگاه اهل سنت ۶۹
- ۳-۲-۲-۲ دیدگاه امامیه ۷۰
- ۳-۲-۳ مدت استتابة ۷۱
- ۳-۲-۴ ادله استتابة ۷۱
- ۳-۳ بخش سوم : احکام و مجازات ارتداد ۷۱
- ۳-۳-۱ گفتار اول : مجازات مرتدان از نظر فقهای امامیه و اهل سنت ۷۱
- ۳-۱-۳-۱ قتل ۷۲
- ۳-۱-۳-۱-۱ دیدگاه امامیه ۷۲

- ۷۲..... دیدگاه اهل سنت ۲-۱-۱-۳-۳
- ۷۳..... مسئولیت مدنی و کیفری مسلمانان در قتل مرتد ۳-۱-۱-۳-۳
- ۷۶..... مصادره اموال و تقسیم بین ورثه ۲-۱-۳-۳
- ۷۶..... دیدگاه امامیه ۱-۲-۱-۳-۳
- ۷۷..... دیدگاه اهل سنت ۲-۲-۱-۳-۳
- ۷۸..... انتقای زوجیت ۳-۱-۳-۳
- ۷۸..... دیدگاه امامیه ۱-۳-۱-۳-۳
- ۷۹..... نوع عده زوجه مرد مرتد ۲-۳-۱-۳-۳
- ۸۰..... دیدگاه اهل سنت ۳-۳-۱-۳-۳
- ۸۱..... حبس و تنبه بدنی ۴-۱-۳-۳
- ۸۱..... دیدگاه امامیه ۱-۴-۱-۳-۳
- ۸۱..... دیدگاه اهل سنت ۲-۴-۱-۳-۳
- ۸۱..... مجازات ارتداد حد است یا تعزیر ۲-۳-۳
- ۸۲..... حد از دیدگاه فقها ۱-۲-۳-۳
- ۸۳..... تعزیر از دیدگاه فقها ۲-۲-۳-۳
- ۸۳..... تفاوت حد و تعزیر ۳-۲-۳-۳
- ۸۵..... اصل قانونی بودن جرایم و مجازاتها ۳-۳-۳
- ۸۵..... تاثیر قاعده منع عقاب بلا بیان در مجازات مرتد ۱-۳-۳-۳
- ۸۶..... استدلال مخالفین جاری شدن اصل و قاعده ۲-۳-۳-۳
- ۸۷..... بخش سوم : ارتداد در قوانین جزائی ایران ۴-۳
- ۸۷..... مبنای قوانین و مقررات در نظام جمهوری اسلامی ۱-۴-۳

۸۸.....	۲-۴-۳ دلایل عدم جرم انگاری مستقل برای ارتداد
۹۰.....	۳-۴-۳ پراکنده بودن مجازات ارتداد در قوانین ایران
۹۴.....	فصل چهارم : نتیجه گیری و پیشنهادات
۹۵.....	۴- ۱- نتیجه گیری
۹۷.....	۴- ۲- پیشنهادات
۹۸.....	منابع و مأخذ
۱۰۴.....	چکیده انگلیسی

چکیده پایان نامه

واژه ارتداد نزد لغویون به معنای رجوع و بازگشت است. ارتداد در قرآن کریم و احادیث و سیره ی معصومین (ع) صرف بازگشت از دین و تغییر عقیده نیست ؛ بلکه مرتد کسی است که پس از تبیین حقیقت و گردن نهادن به دین، از روی لجاج و عناد و به قصد ضربه زدن به دین به جحد و انکار حق می پردازد و الوهیت پروردگار متعال و یا رسالت نبی گرامی اسلام را منکر می شود. ارتداد در اسلام به صورت تاسیس نبوده است، بلکه در شرایع الهی دیگر وجود داشته است. در این پژوهش جایگاه ارتداد از منظر فقه امامیه و اهل سنت و حقوق کیفری ایران، مورد بررسی قرار می گیرد. در فقه شیعه، ارتداد بر دو نوع ملی و فطری است ، ولی علمای اهل سنت این تقسیم بندی را قبول ندارند. در فقه اسلامی برای مرتد مجازاتهایی از قبیل اعدام، حبس ابد، محرومیت از ارث، تقسیم اموال، عدم پذیرش توبه، از بین رفتن پیوند زناشویی و ممنوعیت ازدواج بیان شده است. احکام دنیوی ارتداد در هیچ یک از آیات قرآن بیان نشده و تنها سخن از وعید عذاب در آخرت می باشد. نتایج نشان می دهد اگر چه در قانون مجازات اسلامی ارتداد جرم تلقی نمی شود اما طبق اصل ۱۶۷ قانون اساسی، قاضی در مواجهه با اتهام ارتداد مکلف است به منابع معتبر اسلامی یا فتاوی معتبر مراجعه کند . البته بایستی با توجه به اهمیت موضوع ارتداد ، مراجع قانونگذاری در این مورد تدابیری بیاندیشند تا در قانون مجازات اسلامی ارتداد بعنوان جرم تلقی گردد.

کلید واژگان : ارتداد ، مرتد ملی ، مرتد فطری ، دین اسلام ، شیعه.

مقدمه

ارتداد در فقه سیاسی اسلام از اهمیت زیادی برخوردار است و در بسیاری از آیات قرآن مطرح شده است. ارتداد در آیین و شریعت اسلام به صورت تاسیس نبوده است، بلکه در شرایع الهی دیگر (مانند یهود و مسیحیت) نیز مورد توجه بوده و اسلام نیز آن را تأیید کرده، و لزوم مجازات آن را پذیرفته است. همه مذاهب اسلامی اعم از شیعه و اهل سنت ارتداد را از جرم های موجب مجازات دانسته اند، تنها تفاوت در این است که برخی از فقهاء، ارتداد را از حدود و برخی دیگر از تعزیر می دانند. ارتداد هر چند در فقه دارای حکم است و جرم شناخته می شود؛ اما از آن جا که در قانون برای آن مجازاتی تعیین نشده است، جرم قانونی نیست و لذا محاکم نیز نمی توانند کسی را به ارتداد محکوم و برای وی تعیین مجازات نمایند. البته اصل ۱۶۷ قانون اساسی می گوید قاضی موظف است تا حکم هر دعوا را در قوانین موضوعه بیابد و اگر نیابد، با استناد به منابع معتبر اسلامی یا فتوای معتبر، حکم قضیه را صادر نماید و نمی تواند به بهانه سکوت یا نقض یا اجمال یا تعارض قوانین مدونه، از رسیدگی به دعوا و صدور حکم امتناع ورزد از این اصل نتیجه می گیرند که اگر عملی در قوانین مدونه جرم نبود، قاضی می تواند به استناد منابع فقهی، حکم صادر نماید. پذیرش جرم ارتداد به معنای نادیده گرفتن قانون اساسی نیست و محکوم کردن مرتد می تواند از وجاهت قانونی برخوردار باشد.

دادگاهها در موارد سکوت قانون می توانند فتاوی معتبر شرعی را مبنای صدور حکم قرار دهند. به هر صورت، کلیه قوانین و مقررات در نظام جمهوری اسلامی مبتنی بر شریعت اسلامی است.

بنابراین، ارتداد به عنوان اخلال در نظم و امنیت عمومی، ایجاد تردید در باورهای دینی و فتنه انگیزی علیه وحدت و انسجام جامعه اسلامی جرم شمرده می شود پس، مجازات ارتداد از باب حدود الهی است نه از باب تعزیرات. از این رو، قریب به اتفاق فقهای شیعه و سنی، بحث ارتداد را در باب حدود مطرح کرده اند.

فصل اول

کلیات و مفاهیم ارتداد

۱-۱ بخش اول : کلیات تحقیق

در این بخش بیان مسئله ، هدفهای تحقیق ، اهمیت موضوع تحقیق ، سوالات و فرضیه ها ، شیوه های تحقیق ، پیشینه ای از تحقیق و ساختار آن مورد بررسی قرار می گیرد.

۱-۱-۱ بیان مسئله

ارتداد به عنوان انکار دین یا یکی از ضروریات آن از مسائل مهم فقهی است و از آن جا که در پاره ای موارد مجازات آن قتل و سلب حیات است مورد اعتراض مدافعان حقوق بشر قرار می گیرد بر این اساس طرح پرسش های اساسی که در راستای روشن نمودن مسئله و در نتیجه صحت و سقم پیش فرض فوق قابل طرح است عبارتند از این که دین اسلام طرفدار کامل آزادی عقیده و دین است پس چگونه موضوع ارتداد را جرم دانسته و برای آن مجازات سنگین سلب حیات را مقرر داشته است ؟ مگر نه این است که ارتداد تغییر عقیده از اسلام به کفر است ؟ آیا اعدام مرتد حکمی قطعی و بدون خلاف است ؟ این رساله با هدف کشف راهکارهای لازم جهت مبارزه با ارتداد و گمراهی در ضمن حفظ حقوق بشر و حق حیات و امنیت و ثبات فکری و فرهنگی در جامعه و پیشگیری از افساد عقیده تدوین گردیده است .

۱-۱-۲ هدفهای تحقیق

- آشنایی جامعه با مفهوم ارتداد و شناسایی ابعاد و پیامدهای ارتداد و کاربرد آن در جامعه
- شناسایی ابعاد و پیامدهای ارتداد و کاربرد آن در دانشگاهها و دانشجویان رشته های فقه و حقوق
- شناسایی ابعاد و پیامدهای ارتداد و کاربرد آن در مراکز قضایی و...
- توجیه مقبولیت پذیرش حکم ارتداد که نگاه مثبت به شریعت اسلام باشد.

۱-۱-۳ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن

با توجه به اینکه احکام مرتد در پیشینه ی تاریخی خود طبیعی می نماید و همه مذاهب اسلامی اعم از شیعه و اهل سنت ارتداد را از جرم های موجب مجازات دانسته اند ، تنها تفاوت در این است که برخی

از فقهاء، ارتداد را از حدود و برخی دیگر از تعزیر می دانند، ولی در فرهنگ و افکار عمومی جهان امروز و طرح شعار حقوق بشر آن را در تعارض با این حقوق و آزادی عقیده ی انسان می دانند. لذا با توجه به اهمیت مقبولیت پذیرش حکم ارتداد و نگاه مثبت به شریعت اسلام لازم بود در این زمینه تحقیقات بیشتری صورت گرفته و اطلاع رسانی کاملتری به جامعه صورت گیرد چون کلیه قوانین و مقررات در نظام جمهوری اسلامی مبتنی بر شریعت اسلامی بوده و چنانچه اگر عملی هم در قوانین مدونه جرم نیست، قاضی می تواند به استناد منابع فقهی، حکم صادر نماید. پس بر آن هستیم تا جایگاه ارتداد از منظر فقه امامیه و اهل سنت و حقوق کیفری ایران، مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۱-۴ سوالات تحقیق

۱-۴-۱-۱ سوالات اصلی

- ۱- تعریف و ماهیت ارتداد چیست؟
- ۲- موجبات و انواع ارتداد چیست؟
- ۳- مستندات فقهی و حکم ارتداد در فقه امامیه و اهل سنت چیست؟

۱-۱-۴-۲ سوالات فرعی

- ۱- حکم ارتداد جزء حدود است یا تعزیر است؟
- ۲- شرایط ارتداد چیست؟
- ۳- راههای اثبات ارتداد چیست؟
- ۴- احکام ارتداد در اسلام و حقوق ایران چگونه است؟

۱-۱-۵ فرضیه ها

- به نظر می رسد ارتداد به معنای کفر بعد از اسلام است.
- به نظر می رسد موجبات ارتداد انکار کلی از اصول دین و یا یکی از ضروریات دین و مذهب باشد و انواع آن دو دسته است: ۱- فطری ۲- ملی.
- می توان گفت مستندات فقهی حکم ارتداد آیاتی از قران، روایات و اقوال فقها می باشد.
- به نظر می رسد حکم ارتداد نسبت به مرد اعدام باشد و نسبت به زن توبه دادن و زندان باشد.